

היוק לפני

חודשים אפריל ומאי הם חודשים גדושים באירועים בתולדות הפלמ"ח. התאריך הדרמטי שבהם ה-15.5: החל מ-1941 בו הוקם הפלמ"ח, 1948 יוק פלישת צבאות ערב ועד ימינו - 1992, יוק הולדתה של מדריכת המוזיאון, ענבר גלייכמן. כמו כן, ה-14.5 יוק הקמת מדינת ישראל ויוק הולדתה של רכזת ההדרכה שירי פרסול. כל כך הרבה סיפורים אך קצרה יריעתנו מלהכיל, נביא קצת מן הסיפורים והרשמים מהימים ההם:

תוכן עניינים

היוק לפני

משולחנו

הידעת?

תמונת החודש

ענבר גלייכמן, מדריכת מוזיאון הפלמ"ח

פרוגה ג' הכשרת נען, 1948 ("אוצר התמונות")

המטה הראשון של הפלמ"ח ("אוצר התמונות")

קרבות נבי יושע

מצודת נבי יושע הייתה משטרה בריטית שחלשה על עמק החולה. בעת פינוי הכוחות הבריטיים באפריל 1948, היא נמסרה לידי הערבים. הוחלט לכבוש את המשטרה על מנת למנוע ניתוק של הישובים הצפוניים. רק לאחר 3 התקפות שגבו את חייהם של 28 לוחמים, נכבשה המצודה שכונתה מאז מצודת כ"ח. ניתן להתרשם מהתחושות הקשות לאחר ההתקפה השנייה מתיאורו של אביר אברוצקי אברון, חבר הכשרת דפנה שאיבדה בקרב זה 12 מחבריה ואת מפקדה דודו צ'רקסקי:

אחרי נבי יושע

"כשהגעתי לג'חולה, כבר כמה חוליות היו שם. "הצטברנו" שם בבור, היה שם בור כזה, בעצם לא בור, נקרא לזה עמדה... אנחנו, בני ההכשרה שלנו התבדלנו מיד מהאחרים. טבעי שכל אדם הולך לשבת שלו... כל מי מאיתנו שהגיע פנה ישר אל הבור הזה. ישבנו הלומים. שתקנו. איש לא הסתכל על השני בעיניים. רק ישבנו ככה שפופים. היינו מוכרחים לשבת יחד; לדבר, לא היינו מוכרחים. עד שעות הצהריים המאוחרות לא דיברנו, אבל כל פעם ספרנו מי שחזר: עוד אחד ישנו, עוד אחד ישנו. האמת היא שלא ידענו מספרים (כמה מאיתנו בדיוק יצאו לנבי יושע). ובטבע הדברים, כשהגיעו, האנשים את המעט סיפרו: "פלוגי, ראיתי אותו רץ בכיוון זה וזה" ואז ידענו שהוא ניצל, לא תיארנו לנו שגם בדרך למטה יהיו קורבנות...

תוכן עניינים

היוק לפני

משולחננו

הידעת?

תמונת החודש

היוק לפני

...הלומים והמומים היינו בפני עצמנו, כל אחד לעצמו, כל אחד בפני חבריו; הן הבושה, הן ההלם, הן הכל. הבושה הייתה שלא ביצענו את מה שחיכו מאיתנו. לא ביצענו, אנחנו נסוגנו (וזה מעין בריחה), לא יריתי אף כדור, לא עשיתי שום דבר; רק רצתי הלך וחזור. מי שהציל אותי זה היה דודו, הוא שאמר לי: "תצא, תחזיר את כולם", אחרת הלא הייתי נשאר על ידו; כל מה שהיה אומר לי - הייתי עושה. והוא אמר: "תצא, תעמוד בפירצה; כולם - לחזור!" לולא כמה המילים האלה - שנאמרו כשהוא זיהה אותי רץ אחרי בחשכה ותופס מה קורה - אני בטח שהייתי נשאר עם דודו, איתו יחד. רצתי איתו הייתי איתו, הוא שנתן לי הגיב והגיב הזה הציל את חיי..."

(מתוך הספר: "אביר - לוחם וחבר")

• כיבוש צפת

על צפת נאמר: "צפת ניצלה בזכות המעשה והנס: המעשה - שתלמידי החכמים אמרו תהילוס כל הלילה והנס - שהפלמ"ח הגיע". בנימה אקטואלית - מעניין תיאורו של ['חזקאל המאיר'](#) על הבחירות הערכיות של רבני צפת:

פיקוח נפש דוחה פסח

"ה'23 באפריל 1948. ערב שבת היום וערב פסח. ליל הסדר במצור, בתחושה קשה של מאבק לקיום. יריות והפגזות מבשרות את החג. קיים חשש כבד שהערבים, המכירים את מנהגי היהודים וחגיהם, ינצלו את העיתוי המיוחד כדי לפרוץ לרובע היהודי..."

... בצד ההכנות ל"סדר" מתעוררות דאגות ליום המחר. מה יהי על עבודת הביצורים? במטה מתעוררת דאגה בעקבות שמועות על סירובם של חרדים רבים לחלל את קדושת הפסח, שחל השנה בשבת, אפילו לעבודת הביצורים. יהודה גרוס, הקצין הממונה על עניינים אזרחיים, מגיע בבהילות לביתו של הרב אברהם זיידה הלר, רבה של צפת... יש לעשות משהו... אולי אפילו לפרסם כרוז המתיר עבודה בשבת ובמועד.

הרב הלר, המדקדק תמיד בהלכות שבת ומועד, מוצא עצמו בסערת נפשות קשה. אמנם, במצוקות העתים בצפת נעשה הוא כבר "מומחה" לענייני ביטחון, אלא שלא קל לו להורות על חילול שבת ומועד. ההלכה מדאורייתא, צו המצפון מול הדאגה לביטחון - נלחמים בו זה בזה ומקשים על קבלת ההחלטה... ברם, החלטתו עתה מותנית גם בהסכמתם של יתר רבני...

... למחרת ה"סדר", עם שחר, מה רבה ההפתעה כששני רבני הקהילה בצפת, הרב אברהם זיידה הלר ועמיתו, הרב אפרים ויינגוט, הופיעו ביום הראשון של פסח, שחל הפעם בשבת, בבגדי חולין, במקום "קפוטות" ו"שטריימלים" של שבת ומועד, לעשות במלאכת הקודש של הביצורים, בבחינת "נאה דורשים וגם נאה מקיימים".

(מתוך: "צפת בצבת")

משולחנו

מפגש לציון יום הזיכרון לבית הפלמ"ח

כמדי שנה, נערך מפגש לציון יום הזיכרון לחללי מערכות ישראל בבית הפלמ"ח בשיתוף תנועת המחנות העולים והפעס ברחבת מגרש החנייה. השנה, עמד המפגש בסימן צבא העם - כל העם צבא, זאת לאור הקולות הנשמעים בארצנו בתקופה זו. אחד הקטעים שהוקראו בטקס היה מכתב אשר שלח יוחנן כנעני (נפל באזור פלוג'ה ביולי 1948) לחברתו:

לסימה היקרה שלום רב!

בימים האחרונים קרה אצלנו מקרה אחד חמור של השתמטות מצד בחור צעיר אחד שהתחתן לא מכבר. נזכרתי שפעם שאלת אותי, מה יהיה יוחנן, כשאנו נחיה יחד? אתה תצא בלילות ואני אשאר יחידה בחדר? את התשובה נתתי לך מיד, אנו נחיה יחד אבל יהיו ימים ולילות שאני אהיה אי שם ואת תצפי לבואי, מפני שזה מצבנו. מצבו של עם הבונה מולדת. גם את הבינות יפה שאני לא ארשה לעצמי לשבת בבית בשעה שאחרים יחרפו את נפשם. ואינני יחידי שחושב כך. שלום לך! יוחנן.

מפגש לציון יום הזיכרון לחללי מערכות ישראל, בית הפלמ"ח

ביוס העצמאות, בית הפלמ"ח היה פתוח בחינם למבקרים הרבים שפקדו אותו. בהזדמנות זו נודה לפלמ"חניק צבי כהן על שעזר לקבל את המבקרים ב"אוצר התמונות" ושיתף מסיפוריו.

תוכן עניינים

היוס לפני

משולחנו

הידעת?

תמונת החודש

משולחננו

השתלמויות של צוות המוזיאון:

כמדי חודש, כאשר המוזיאון סגור לרגל "יוק טיפוליס", צוות המוזיאון עובר השתלמות. בהשתלמות הראשונה, יצאנו ברגל אל "בית התפוצות", שם ביקרנו בתערוכות המתחלפות אשר מוצגות במוזיאון. התחלנו בתערוכה "מבצע פינאלה" המספרת על לכידתו של אדולף אייכמן. שמענו מפי האוצר אבנר א. על המוצגים השונים, ועל התגלגלותו של המבצע. בהמשך ביקרנו גם בתערוכה "משחק חייהם" המספרת על הישגים של ספורטאים יהודיים עד 1948, ולבסוף קינחנו בביקור בתערוכה "א-ב-ג-ד-ע" הרפתקה בארץ המילים שהוציאה את רוח הנעורים מכולנו. לחצו על [הקישור](#) למידע נוסף על התערוכות בבית התפוצות.

תוכן עניינים

היוק לפני

משולחננו

הידעת?

תמונת החודש

בהשתלמות השנייה, ביקרנו בביתו של יצחק שדה ב"פ. שמענו הסבר מפי בנו, יורם שדה, אשר מתגורר שם, והתרשמנו מן הגן המרהיב השוכן למולו של הים, ומחדר העבודה של יצחק שדה.

השקת ספר

ביום שלישי, ה-15 במאי נערך בבית הפלמ"ח ערב לכבוד [ספר חדש](#): "הרמטכ"ל הראשון יעקב דורי" מאת ד"ר מרדכי נאור.

בסוף חודש אוגוסט הקרוב יאלצו שלי – שעובדת במוזיאון מאז הקמתו – נעמה רכזת ההדרכה, חזי והמדריכים הותיקים לעזוב את מוזיאון הפלמ"ח. משרד הביטחון לא מאפשר את העסקתם מחדש.

"כן, הכושי יכול כבר ללכת
כי הכושי עשה את שלו."

(מתוך: רבותי ההיסטוריה חוזרת, חיים חפר)

הידעת?

תוכן עניינים

היוס לפני

משולחננו

הידעת?

תמונת החודש

מזל טוב 1

לכבוד יוס הולדתו ה-60 של מנהל המוזיאון, זאב לכיש, ארגן צוות ההדרכה מסיבת הפתעה. הייתה זו משימה לא פשוטה, לפעול מתחת לאפו של איש המודיעין. חברי פלמ"ח ודור ההמשך, צוות המוזיאון, מדריכים ותיקים ובני משפחה התאספו ב"אוצר התמונות", הפתיעו, בירכו, התכבדו ולאחר מכן גס צפו במצגת מבדרת בסגנון "חייס שכאלה".

(שימו לב לתמונה של זאב, מתוך המצגת שהוכנה ע"י לירן פליטמן)

בת שבע

עת אל ענן אמריא על כנף הרוח-
אני זוכר, בת-שבע, רק אותך,
ועת עם ליל המטוס ינוע-
הוא לכוכב נשבע, כי לא ישבח.

גם אם רחקנו, הן אתך אנחנו,
בהפצצה, בכרד הבדורים,
את ברכתנו לך תמיד שלחנו,
גם המנוע זמר לך ירעים:

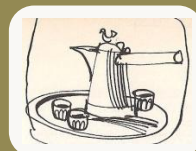
בת-שבע, בת-שבע, בת-שבע,
הזמר הוא לך,
מדין עד באר-שבע
אותך לא נשבח!
ממרום השמים
לך זמר נשלח,
נשתה נא "לחיים"
עם כל הפלמ"ח!
בת-שבע!...

מזל טוב 2

במהלך מלחמת העצמאות מלאו לפלמ"ח 7 שנים. זו הפעם הראשונה בה יכול היה הפלמ"ח לציין ולחגוג את המאורע באופן פומבי, אך חבריו היו מפוזרים בגזרות הלחימה השונות.

חייס חפר כתב לכבוד המאורע את השיר "בת שבע" והלחין משה וילנסקי. השיר הושר בבכורה בתכנית השנייה של להקת הצ'זטרון ביולי 1948.

מידע נוסף וקישורים לביצועי השיר על ידי הצ'זטרון ושושנה דמארי תוכלו למצוא [באתר זמרשת](#)

מחנה 55 מצדע רפמ"ח בן ה-7 ("אוצר התמונות")

אז תבין איך פתאום קם והיה הדבר, שנערים מספר נשאו עליהם ועל ראשם את הגרעין של הצבא העברי.

ואיך פתאום היו צנחנים לעם ישראל - כשנתגלה צורך בכך.

ואיך פתאום היו חבלנים - כשהיה צורך לחבל.

ואיך פתאום היו ימאים - כשהיה צורך להביא ספינות מעפילים לארץ.

ואיך פתאום היה חבר מפקדים גדול שמוכן לקבל על עצמו הקמת צבא גדול לעם.

הכל התחיל מלא כלום, לראשונה שעשועי דמיון, ואחר כך רצון טוב - ולאחריהם - ההעזה, ההתמדה והעקשנות. ולבסוף -

שבע שנים.

האמן לא תאמין. אולם בינתיים צץ לו כאן ציבור ענף של טוראים ומפקדים, רובד על גבי רובד, "חתיארים" וותיקים ו"צנחנים", ואת כולם מלכדת רוח אחת, אותה הרוח שהדריכה את הראשונים ולימדה אותם איך עושים!

מאין - יש.

ומאור - אוריה.

וממים - ימיה.

הידעת?

כמו כן, בספר הפלמ"ח כותב על המאורע הפלמ"חניק והסופר, זוכה פרס ישראל, נתן שחם:

מאין - יש

נסה נא לסקור לאחור:

כמה קובים קפה לגמו ליד מדורות דועכות, מן הון להון, סתם ללא כל תכלית - ואיך שיצא מזה, מניה וביה, הווי.

כמה כזבים הפיחו כאן בחדרי חדרים, בשיח רעים, ועל כוסית עליזה ופקחית - ואיך הפכו הברדות והיו למציאות, לאמת, לפרקי היסטוריה ישראלית.

כמה קילומטר סוליות שחוקות מעכו כאן על הרי הארץ ובגיאותיה ובמדבריותיה - ואיך נרכש בינתיים אוצר ידיעות לתוך הזכרון הכולל של הציבור, ואיך נכרתה ממילא ברית של אהבה כל תנתק בין ארץ והולכיה.

כמה יאושם ותקוות צצו ונמעכו בלילות מטר סוחף, באוהל מבודר שוליים, קרוע ומרוט, "מוכה רבמטיזם", חשוף רצפת קרקע - ואיך נתחשלה בכך רוח לוחמים ללא חת. אמיצה וגאה ובוטחת, בהירת עין, מעוטת אשליות.

ואיך מתחילים בטיפוס על

חבל וגומרים באוירה.

ואיך מ"חסקה'ס" עושים - צי.

ומימי עבודה - תקציב.

ומאומץ לב - ציוד.

וממסירות - אפסניה.

ומרצון טוב - מנגנון.

ומילדים טובים - צבא עממי.

תוכן עניינים

היוק לפני

משולחנו

הידעת?

תמונת החודש

תמונת החודש

כ"ג יורדי הסירה באימוני חתירה לילית ("אוצר התמונות")

תוכן עניינים

היוק לפני

משולחנו

הידעת?

תמונת החודש

ב- 18.5.1941 יצאו 23 לוחמים על ספינת "ארי היס" לטריפולי שבצפון לבנון למשימת פיצוץ בתי הזיקוק, ספקי הדלק למטוסי האויב הגרמני. אליהם צורף רב סרן בריטי. המשימה לא בוצעה, הספינה נעלמה ועקבותיה לא נודעו עד היום. כ"ג יורדי הסירה לא השתייכו פורמאלית לפלמ"ח, אולם הפלמ"ח ראה בהם את ראשוני נופליו.

בספר הפלמ"ח כתב יצחק שדה:

"כל איש מהם היה אחד, אישיות בפני עצמו, יחדיו היו זה, יש לשמור זכרו של כל אחד מהם, כאשר היה, יש לשמור את זכר המשותף שבהם. כי מה שמשותף בהם הוא צו לנו: צו הנאמנות, צו החברות, צו ההעזה, צו אי הרתיעה".

ניתן למצוא תמונות נוספות באלבום החבלה הימית באוצר תמונות הפלמ"ח, ומידע נוסף [באתר](#).

